21 501-08 Milieuraad

Nr. 727 Verslag van een schriftelijk overleg
Vastgesteld 10 april 2018

De vaste commissie voor Europese Zaken heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat over de brief van 3 april 2018 inzake de geannoteerde agenda Raad Algemene Zaken, Cohesiebeleid, 12 april 2018 (Kamerstuk 21 501-08, nr. 725) en over de brief van 17 januari 2018 inzake het verslag van de Raad Algemene Zaken cohesiebeleid van 15 november 2017 (Kamerstuk 21 501-08, nr. 704).

De vragen en opmerkingen zijn op 4 april 2018 aan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat voorgelegd. Bij brief van 9 april 2018 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Azmani

Adjunct-griffier van de commissie,
Buisman

Algemeen
De leden van de fractie van de VVD hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken inzake Cohesiebeleid d.d. 12 april 2018 en danken de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat voor de toezending. De leden van de VVD-fractie hebben een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de onderhavige stukken. De leden hebben daarover enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken inzake Cohesiebeleid d.d. 12 april 2018. Deze leden lezen dat de RAZ Cohesiebeleid de investeringsprioriteiten, de reikwijdte en de efficiëntie van het Cohesiebeleid post 2020 zal bespreken. De leden van de D66-fractie staan voor een vernieuwing van het cohesiebeleid. Op dit moment wordt ongeveer één derde van de Europese begroting geïnvesteerd in steden en regio's van de EU, zo weten de leden van de D66-fractie. Deze leden vinden het daarom van groot belang met de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat van gedachten te wisselen over het cohesiebeleid na 2020.

De leden van de SP-fractie hebben kennis genomen van de onderhavige stukken. De leden hebben daarover enkele vragen en opmerkingen.

Verslag Raad Algemene Zaken inzake Cohesiebeleid, 15 november 2017
De leden van de VVD-fractie lezen in het verslag van de Raad Algemene Zaken inzake Cohesiebeleid d.d. 15 november 2017 dat Nederland het belang van respect voor de rechtsstaat voor Europese samenwerking noemde. Het belang van respect voor de rechtsstaat als een voorwaarde voor het ontvangen van EU-fondsen is iets dat de leden van de fractie van de VVD al eerder eens tijdens een schriftelijk overleg Raad Algemene Zaken inzake Cohesiebeleid aangekaart hebben en verwelkomen deze inzet daarom ten zeerste. In datzelfde verslag staat ook dat Nederland op dit laatste punt bijval kreeg van Italië, Frankrijk, Duitsland, Zweden, Finland en Denemarken. Kan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat schetsen of deze verhouding nog steeds stand houdt? Blijft het kabinet, ondanks dat de Europese Commissie een dergelijke koppeling niet wenselijk vindt, zich hier voor inzetten? Eerder hebben leden van de VVD-fractie gevraagd naar openbaarmaking van de spending reviews. Kan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat nogmaals aandringen op openbaarmaking en nagaan wat dit in de weg zit?

De genoemde landen hebben zich, met Nederland, uitgesproken als voorstander van een koppeling tussen ontvangst van EU middelen en de naleving van rechtsstatelijkheidsbeginselen. Het is een positief signaal dat de Commissie hierop in gaat in haar Mededeling van 14 februari jl. over het toekomstige Meerjarig Financieel Kader. Daarbij wordt echter wel een aantal voorwaarden aangetekend waaraan een dergelijk mechanisme moet voldoen. Die voorwaarden, zoals transparantie, proportionaliteit en belang van een juridisch houdbaar mechanisme erkent het kabinet ook als zijnde belangrijke randvoorwaarden voor een effectief mechanisme.

Bij het bezoek van Commissaris Oettinger aan Nederland op 18 januari jl. heeft de regering Commissaris Oettinger verzocht de spending reviews openbaar te maken. Tot op heden is dat niet gebeurd. Het kabinet zal blijven aandringen op openbaarmaking van de resultaten van de spending reviews.

Meerjarig Financieel Kader
De leden van de VVD-fractie zijn benieuwd naar de gevolgen indien op 1 januari 2021 geen Meerjarig Financieel Kader is vastgesteld. Klopt het dan dat de juridische basis voor uitkeringen, op grond van het cohesiebeleid, vervalt? Wat betekent dat voor de netto-positie van Nederland? Hoe ziet het besluitvormingsproces van na 2 mei 2018 (publicatie MFK-voorstellen) en na 29 mei 2018 (publicatie wetsvoorstellen voor de subsidieprogramma's) eruit, zo vragen de leden van de VVD-fractie.

De vaste commissie voor Financiën heeft recent verzocht om de Kamer te informeren over de financiële consequenties voor Nederland en de EU-begroting als er geen overeenstemming bereikt wordt bereikt over het Meerjarig Financieel Kader 2021-2027. Het kabinet zal bovenstaande vragen meenemen bij de beantwoording van dat verzoek.

Na publicatie van het MFK voorstel van de Commissie begin mei en een groot aantal onderliggende wetsvoorstellen daaropvolgend, zal maandelijks in de Raad Algemene Zaken over het nieuwe MFK worden gesproken. Daarnaast zal het nieuwe MFK ook op verschillende momenten in de Europese Raad aan de orde komen. De Kamer zal periodiek worden geïnformeerd over de stand van zaken van het onderhandelingsproces. Over het precieze besluitvormingsproces en de wijze waarop het parlement hierbij wordt betrokken, zal de Minister van Buitenlandse Zaken u informeren na publicatie van bovengenoemd Commissievoorstel voor het nieuwe MFK. Het kabinet zal het commissievoorstel van mei integraal beoordelen en de Kamer hiervan een appreciatie sturen.

De leden van de SP-fractie vragen zich in algemene zin af of de Raad Algemene Zaken bijeenkomst gericht op het cohesiebeleid wel zinvol is zolang de voorstellen voor het nieuwe Meerjarig Financieel Kader nog niet bekend zijn?

Een groot aantal onderwerpen dat relevant is voor de toekomst van het Cohesiebeleid post 2020 is afhankelijk van het nieuwe Meerjarig Financieel Kader.
Om ervoor te zorgen dat er tijdig een gedegen wetgevingskader kan worden neergezet, en de programmaperiodes zo goed mogelijk op elkaar aansluiten, is het van belang tijdig een start te maken met het delen van visies op de het Cohesiebeleid post 2020 als voorbereiding op formele onderhandelingen over deelverordeningen na publicatie later dit jaar. Hierbij blijft het van belang dat het Kabinet de voorstellen van de Commissie integraal wil beoordelen en niet voortijdig bepaalde dossiers wil afsluiten. Tijdens de komende Raad wordt gesproken over de strategische context en de prioriteiten van het Cohesiebeleid post 2020. Dit zijn punten waarop door lidstaten, waaronder Nederland, reeds expliciet is ingegaan tijdens de Raad Algemene Zaken van 15 november 2017. Ook voor deze raadsbijeenkomst geldt dat het kabinet zal waken dat deze bespreking vooruitloopt op de formele MFK-onderhandelingen.

Cohesiebeleid post 2020
De leden van de fractie van de VVD lezen dat het kabinet, om een hogere Nederlandse bijdrage als gevolg van de uittreding van het Verenigd Koninkrijk te vermijden, naar substantiële bezuinigingen streeft binnen traditionele beleidsterreinen als het cohesiebeleid. Kan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat aangeven wie zij in deze inzet ziet als bondgenoot? Welke prioriteiten van het cohesiebeleid bieden volgens het kabinet de meeste Europese meerwaarde? Welke prioriteiten van het cohesiebeleid bieden volgens het kabinet géén Europese meerwaarde, zo vragen de leden van de VVD-fractie? Welke verdelingscriteria verbeteren de nettobetalingspositie van Nederland? Is de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat voornemens om in te zetten op aanpassing van de toewijzingscriteria zodat deze beter de Nederlandse prioriteiten weergeven?

Op dit moment wordt de zogenaamde 'Berlijnformule' toegepast in de verdeling van de fondsen, zo constateren de leden van de CDA-fractie. Nederland probeert deze formule aan te passen zodat het voor Nederland eenvoudiger wordt aanspraak te maken op middelen uit de fondsen. De leden van de CDA-fractie vragen de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat om aan te geven hoe de 'Berlijnformule' moet worden aangepast zodat Nederland meer aanspraak maakt op de aanwezige middelen?

Uitgangspunt voor het kabinet is dat het cohesiebeleid moet worden gemoderniseerd. Het kabinet wil dit onder andere bereiken door een sterkere focus van het cohesiebeleid op de minst ontwikkelde lidstaten in combinatie met hogere percentages van nationale cofinanciering. Dit betekent tegelijkertijd dat rijke lidstaten als Nederland minder ontvangen. Ook moet het cohesiebeleid, als instrument ter versterking van opwaartse convergentie, meer gericht zijn op maatschappelijke kwesties en sleuteltechnologieën, innovatie en pan-Europese samenwerking.

Een sterkere focus op innovatie versterkt ons verdienvermogen en ondersteunt het vinden van oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Verschillende EU-instrumenten dragen hier aan bij, waaronder structuurfondsen en het Europees Fonds voor Strategische Investeringen, maar bovenal het Kaderprogramma voor Onderzoek en Innovatie. Nederland pleit onder de huidige criteria dan ook voor versterking van het Kaderprogramma binnen het MFK. Daar komt bij dat Nederland qua deelname en retour hierin bovengemiddeld presteert.

In minder ontwikkelde lidstaten ligt de toegevoegde waarde van het cohesiebeleid daarnaast in economische structuurversterking. Dat vraagt naast investeringen in innovatie om andere typen investeringen, variërend van bedrijfsgerichte maatregelen, tot aspecten van het vestigingsklimaat zoals onderwijs, infrastructuur en een goed functionerende overheid. Een belangrijke randvoorwaarde daarbij is dat zorg gedragen wordt voor adequate implementatie van noodzakelijke hervormingen. Nederland bepleit dan ook een randvoorwaardelijke koppeling met de landenspecifieke aanbevelingen onder het Europees Semester.

Substantiële bezuinigingen in traditionele beleidsterreinen als het cohesiebeleid moet ruimte bieden voor de financiering van nieuwe beleidsprioriteiten. Ook moet dit bijdragen aan het voorkomen van een stijging van de (bruto) afdrachten aan de Europese begroting. Aanpassing van de toewijzingscriteria uit de zogenoemde 'Berlijnformule' zodat Nederland meer aanspraak maakt op de aanwezige middelen is niet in lijn met de Nederlandse uitgangspunten. Het kabinet zal het MFK-voorstel integraal beoordelen.

Er zijn meerdere lidstaten die soortgelijke geluiden laten horen. Met hen werken we samen om tot een modern cohesiebeleid na 2020 te komen. Een gemoderniseerd cohesiebeleid zou gunstig kunnen zijn voor de Nederlandse nettobetalingspositie.

De post 2020-doelstellingen van de ESI-fondsen dienen gekoppeld te worden aan maatschappelijke uitdagingen, zo lezen de leden van de CDA-fractie in de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken inzake Cohesiebeleid op 12 april 2018. De leden van de CDA-fractie vragen zich af of de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat hier ook cyber-gerelateerde thema's onder verstaat? De digitalisering van de wereld is belangrijk voor Nederland met de aanwezigheid van verschillende datacentra. De leden van de CDA-fractie vragen de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat om digitaal en cybersecurity-gerelateerde thema's te koppelen aan de ESI-fondsen.

Het kabinet onderschrijft het belang van digitalisering. Digitalisering wordt ook door de Commissie aangehaald als een belangrijke nieuwe uitdaging waar de EU adequaat op moet reageren. Cybergerelateerde thema's worden dan ook in geen geval uitgesloten van de genoemde maatschappelijke uitdagingen. Het is op dit moment in de onderhandelingen echter te vroeg om toezeggingen te doen over concrete investeringsprioriteiten van de ESI-fondsen post 2020.

Daarnaast wordt het aanpakken van de grensoverschrijdende problematiek als een belangrijke doelstelling van de ESI-fondsen aangehaald, zo leden de leden van de CDA-fractie. Deze leden vragen de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat hoe op een betere manier en hoe er meer middelen uit de fondsen gehaald kunnen worden ten behoeve van de grensproblematiek? Daarnaast vragen de leden van de CDA-fractie welke belangrijkste uitdagingen aangepakt moeten worden in grensregio's waarbij in post 2020 aanspraak gemaakt kan worden op de fondsen en hoe het kabinet de Euregio's hierin gaat ondersteunen?

Het kabinet wenst substantieel te bezuinigen op het cohesiebeleid. Een inzet gericht op meer EU-middelen staat op gespannen voet hiermee. Ook binnen een beperkter budget blijft grensoverschrijdende samenwerking gericht op economische ontwikkeling van belang. Investeringen daarvoor worden nu vormgegeven via de zogenaamde Interreg A-programma's, vanuit de EU gefinancierd via het Europees Fonds voor Regionale

Ontwikkeling. Verbetering van het benutten van deze programma's zou in belangrijke mate moeten liggen in vereenvoudiging van de uitvoering. Voor deze programma's geldt net als voor ESI-fondsen in zijn geheel dat het kabinet een sterkere nadruk op innovatie gericht op maatschappelijke uitdagingen bepleit. De uiteindelijke preciezere investeringsprioriteiten worden in samenwerking met de betreffende regio's bepaald.

Post 2020-ESI fondsen betekent, als gevolg van Brexit, substantiële bezuinigingen binnen traditionele beleidsterreinen waarbij de overgebleven middelen richting de minst ontwikkelde landen gaan, maar waarbij fondsen wel ten goede komen aan al de 27 lidstaten, zo lezen de leden van de CDA-fractie. Deze leden vragen de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat hoe dit te combineren is zodat Nederland niet buiten de ESI- boot valt.

De leden van de D66-fractie lezen dat het kabinet voorstander is van een sterkere focus van het cohesiebeleid op de minst ontwikkelde lidstaten. Deze leden zijn van mening dat het cohesiebeleid moet zorgen dat de economische en sociale situatie in achterblijvende regio's fors verbetert, maar ziet daarnaast het cohesiebeleid niet als nivelleerbeleid. De leden van de D66-fractie zijn van mening dat er ook voldoende geïnvesteerd moet worden in regio's die vooruitlopen op de rest. Koplopers zijn nodig om als voorbeeld te kunnen dienen voor andere regio's en hebben ook steun in de rug nodig. Hoe beziet de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat dit? Is zij het met de leden van de D66-fractie eens dat het goed zou zijn als koplopers bijvoorbeeld gezamenlijk met achterblijvende regio's kunnen investeren met hulp van ESI-fondsen?

Als gevolg van Brexit en de wens voor een respectievelijk slinkende EU-begroting, steunen de leden van de SP-fractie de inzet van de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat voor bezuiniging. Met instemming van de leden van de SP-fractie constateren deze leden dat er in dat kader gekozen is voor focus op de minst welvarende lidstaten. De leden van de SP-fractie vragen wat dit concreet betekent voor de toewijzingscriteria in de visie van de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat. Meer specifiek vragen deze leden zich af of de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat bereid is om te pleiten dat rijkere landen boven een bepaalde BBP-hoogte afzien van het gebruik van deze fondsen? Waarom wel/niet? Tevens vragen de leden van de SP-fractie zich in dit verband af wat deze focus betekent voor de Nederlandse inzet ten opzichte van cohesiegelden voor provincies en gemeenten? Erkent de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat dat de vraag hiernaar opkomt door teruglopende overheidsinvestering in Nederland zelf? Wat zouden de financiële gevolgen zijn als het cohesiegeld niet meer bestemd is voor ons land, zo vragen de leden van de SP-fractie?

Het cohesiebeleid is in eerste plaats bedoeld om de verschillen in ontwikkeling tussen de Europese regio's te verkleinen. Daarom vindt Nederland dat de focus moet liggen op lidstaten die minder ontwikkeld zijn.

Daarnaast hebben Nederlandse regio's ook baat bij Europese investeringen in de kenniseconomie. Het kabinet zet daarom in op vergroten van de uitgaven aan onderzoek en innovatie en op een focus van het cohesiebeleid op innovatie. Innovaties die in Nederland plaatsvinden kunnen ook elders in Europa een positieve bijdrage hebben. Het fieldlab Campione streeft bijvoorbeeld naar het onderhoud voor chemiebedrijven 100% voorspelbaar maken. Hiermee worden de productiviteit, beschikbaarheid en veiligheid van productiemiddelen significant verbeterd, tegen lagere kosten. Dit kan in heel Europa kosten verlagen en duurzame productie bevorderen. Daarnaast is het kabinet van mening dat het

verkleinen van verschillen tussen Europese regio's en het oplossen van maatschappelijke vraagstukken beter gaat als regio's onderling met elkaar kunnen samenwerken en investeren. Daarom pleit Nederland ervoor om meer mogelijkheden voor samenwerking tussen Europese regio's mogelijk te maken.

In zijn integraliteit is het kabinet van mening dat het cohesiebeleid ambitieus moet worden hervormd. Het kabinet wijst erop dat dit dient bij te dragen aan het beheersbaar houden van de Nederlandse afdrachten en dat de voorgestelde hervormingen om een grotere nadruk te leggen op innovatie, grensoverschrijdende samenwerking en maatschappelijke uitdagingen leiden tot vergroting van de Europese toegevoegde waarde van het beleid. Daarbij zullen de investeringen, meer dan nu in samenhang met andere investeringen vanuit decentrale overheden, het Rijk en Europa dienen plaats te vinden.

De leden van de CDA-fractie ondersteunen het idee om de ESI-fondsen te koppelen aan de implementatie van de structurele hervormingen in het kader van het Europees Semester. Het kabinet heeft daarnaast voorgesteld de fondsen te koppelen aan de naleving van rechtsstatelijkheidsbeginselen. De leden van de CDA-fractie vragen de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat hoe dit te controleren en in hoeverre dit dan vergezeld wordt door een systeem van sancties?

Nederland is voorstander van een koppeling tussen ontvangst van EU-middelen en de naleving van rechtsstatelijkheidsbeginselen en heeft dit bij de Commissie benadrukt. Het is nu aan de Commissie een wetgevingsvoorstel te doen om dit vorm te geven, inclusief de wijze waarop de naleving van rechtsstatelijkheidsbeginselen gecontroleerd wordt. Een dergelijk mechanisme zou invloed moeten kunnen hebben op de uitkering van EU fondsen.

De leden van de D66-fractie constateren dat door de Brexit strakkere en betere prioriteiten van de cohesiefondsen meer dan ooit noodzakelijk zijn. Deze leden merken daarnaast op dat voor de programmaperiode post 2020 een overkoepelende strategie met thematische doelstellingen (zoals deze er was in de periode 2014-2020) ontbreekt. De voornoemde leden vinden het van groot belang dat er wederom thematische doelstellingen zullen zijn. Deze doelstellingen dragen namelijk bij aan een gecoördineerde thematische uitgave van subsidies en kunnen voorkomen dat er geld besteed wordt aan projecten die nauwelijks een Europese meerwaarde hebben. De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat schrijft, zo lezen de leden van de D66-fractie in de geannoteerde agenda van deze RAZ, dat zij de doelstellingen van de ESI-fondsen post 2020 wil koppelen aan maatschappelijke uitdagingen. Denkt de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat dan aan de huidige thematische doelstellingen zoals bijvoorbeeld innovatie, technologische ontwikkeling en klimaatverandering? Of heeft zij andere doelstellingen voor ogen? Is de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat het met de leden van de D66-fractie eens dat verdere aanscherping van het aantal prioriteiten gewenst is? De leden van de D66-fractie zijn voorts van mening dat de investeringsprioriteiten gekoppeld moeten worden aan doelstellingen die bijdragen aan de langetermijnstrategie van de EU.

In de post 2020-strategie ontbreekt het aan een strategisch overkoepelend programma, maar zullen de fondsen nog wel gekoppeld worden aan maatschappelijke uitdagingen, zo constateren de leden van de SP-fractie. Deze leden vragen zich af wat de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat ziet als de belangrijkste maatschappelijke uitdagingen? Meer specifiek, vragen de leden van de SP-fractie zich af hoe de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat 'Europese toegevoegde waarde' definieert als dit als criterium zal worden

gebruikt? De leden van de SP-fractie onderschrijven het belang van klimaatrelevante uitgaven, maar vragen zich af hoe bijvoorbeeld technologische ontwikkeling of innovatie gedefinieerd kan worden in het kader van het grensoverschrijdende karakter van de Europese Unie?

Alle inspanningen van de EU via beleidsprogramma's en instrumenten moeten de strategische prioriteiten van de EU ondersteunen. In de periode tot 2020 spelen de doelen van de Europa2020-strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei daarbij een centrale rol. Naast het feit dat een dergelijke overkoepelende strategie ontbreekt voor de programmaperiode na 2020, moet erkend worden dat deze centrale rol voor de doelen van de Europa2020 strategie onvoldoende heeft geleid tot een scherpe focus in prioriteiten en doelen in de huidige periode. Daarvoor blijkt de Europa2020-strategie te algemeen om sturend te zijn. Het kabinet streeft naar scherpere keuzes en focus op concreet geformuleerde prioriteiten met Europees toegevoegde waarde. Voor de ESI-fondsen betekent dit met name een scherpere focus op minder doelen of thema's, gericht op uitdagingen die effectiever op Europese, dan alleen op nationale, regionale of lokale schaal, aangepakt kunnen worden; bijvoorbeeld vraagstukken op het gebied van *human capital,* migratie, klimaat, energie, duurzaamheid en technologieontwikkeling. EU-breed zou daarbij voor de ESI-fondsen (met uitzondering van ESF) een grotere nadruk op innovatie moeten worden gelegd omdat inspanningen op het gebied van innovatie leiden tot meer grensoverschrijdende spill-overs, en in meerdere mate wanneer grensoverschrijdende ecosystemen (ontwikkelingsgerichte kennis-, informatie- en financieringsstromen tussen samenwerkende partijen) deze verder versterken.

De leden van de D66-fractie zijn daarnaast van mening dat steden over meer geld uit het cohesiebeleid moeten beschikken. Meer dan 70% van alle Europeanen woont in een stad of een stedelijk gebied. Onder Nederlands EU-voorzitterschap is er een mooie start gemaakt met de Urban Agenda. Toch zien de leden van de D66-fractie nog veel kansen en mogelijkheden openliggen. Hoe beziet de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat dit? Zal zij pleiten voor het voortzetten van de EU Urban Agenda? Hoe kijkt zij aan tegen het voorstel om steden in de toekomst, zonder al te veel tussenkomst van de lidstaat, een aanvraag zouden moeten kunnen doen voor Europese middelen, zo vragen de leden van de D66-fractie?

Van de structuurfondsen is het met name het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling waarvan de investeringen neerslaan in stedelijk gebied. Dit is een gevolg van de gekozen prioriteiten in Nederland: innovatie en koolstofarme economie. Voor de periode na 2020 is het een Nederlands standpunt voor wenselijke hervormingen van de ESI-fondsen opgesteld in samenwerking met onder meer de steden vertegenwoordigd via de G4 en de G32 (nu G40), waarbij in dit kader geen specifieke inzet op de EU Urban Agenda is geformuleerd. Wel is het de inzet van Nederland dat middels regionale ontwikkelingsstrategieën -die aan de basis liggen van het betreffende EFRO programma- zorg gedragen wordt voor samenhang met ander relevant decentraal, nationaal en Europees beleid, waaronder de EU Urban Agenda. Ook wordt gepleit voor versterking van pan-Europese samenwerking, daarbij onder meer verwijzend naar mogelijkheden voor smart-city ontwikkelingen. Een oordeel van concrete voorstellen zal plaatsvinden op basis van de na te streven beleidsdoelen, Europese toegevoegde waarde en hoe dit past binnen de beleidsmix.

Kan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat uitleggen hoe zij denkt dat hogere cofinancieringspercentages juist de minst welvarende lidstaten het niet moeilijker maakt om toegang te krijgen tot de fondsen, zo vragen de leden van de SP-fractie? Kan de

staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat aangeven wat de voordelen van hogere cofinancieringspercentages zijn voor de ontvangende lidstaten?

De minst ontwikkelde lidstaten ontvangen per capita de meeste middelen uit de structuurfondsen. Dit is bepaald in vastgelegde bedragen per lidstaat. Het is belangrijk dat er prikkels bestaan om het eigenaarschap van de programma's te vergroten en deze gelden goed te besteden. Een zo'n prikkel is nationale cofinanciering. Nationale investeringen in economische structuur dragen daarnaast ook bij aan de doelstelling van het cohesiebeleid om de verschillen in ontwikkeling tussen Europese regio's te verkleinen. Op dit moment liggen nationale cofinancieringspercentages in veel lidstaten erg laag. Minder ontwikkelde lidstaten hoeven maar 15% nationaal te cofinancieren, terwijl een land als Nederland minstens de helft van de structuurfondsmiddelen moet cofinancieren. De financiële crisis heeft voor veel landen zware gevolgen gehad, waardoor publieke middelen zeer schaars waren. Nog steeds zijn de publieke middelen in minder ontwikkelde lidstaten vaak beperkt. Het kabinet constateert echter dat de Europese economie weer in de lift zit. Dat zou terug te zien moeten zijn in hogere nationale cofinanciering van de Europese structuurfondsen. Een optie is om dit gefaseerd te doen.

Ten slotte vragen de leden van de SP-fractie zich af of de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat bereid is een koppeling te maken naar opschorting van ontvangst nadat misbruik van of fraude met ontvangen fondsen is geconstateerd? Meer in het algemeen vragen de leden van de SP-fractie zich af of de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat bereid is ook dit toewijzingscriterium toe te voegen tijdens de aankomende Raad Algemene Zaken op 12 april 2018. Kan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat haar positie hierin toelichten?

Opschorting van subsidies ingeval van fraude is ook in de huidige programmaperiode mogelijk en gebeurt ook in de praktijk. De Europese Commissie hanteert op grond van EU-regelgeving een strikt handhavingsbeleid. Zij maakt gebruik van een instrumentarium met mogelijkheden tot opschorting van betalingen en van het terugvorderen van onrechtmatige betalingen, bijvoorbeeld via forfaitaire bedragen en correcties. Het kabinet steunt deze strikte handhaving door de Europese Commissie en staat open voor verdere aanscherping van de bestaande regels in het kader van de komende MFK-besprekingen. Om de controle op de uitgaven van de Europese middelen proportioneel te houden voor lidstaten met een goed functionerend management- en controlesysteem is het kabinet voorstander van een gedifferentieerd verantwoordingssysteem waarbij lidstaten die voldoen aan bepaalde criteria in aanmerking kunnen komen voor een verlicht verantwoordingsregime.

Efficiëntie en conditionaliteit

De leden van de D66-fractie willen de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat ook graag een aantal vragen stellen als het gaat om de efficiëntie van het Cohesiebeleid. In de huidige programmaperiode is het hebben van een RIS3 ('regionale innovatiestrategie voor slimme specialisatie') verplicht gesteld. Alle regio's in Europa moeten een RIS3 hebben die is ingericht op basis van lokale sterkten en aspecten, samen met het aanwezige bedrijfsleven en het kennisveld. De leden van de D66-fractie zijn van mening dat de RIS3 in veel regio's positieve effecten heeft gehad en geleid tot een hausse aan activiteiten op het gebied van onderzoek en innovatie. De aan het woord zijnde leden pleiten er dan ook voor dat de RIS3 verplicht blijft na 2020. Is de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat het met de leden van de D66-fractie eens en wil zij zich daarvoor inzetten?

Ja. De werkwijze van de RIS3, waarbij regio's strategische investeringsopties definiëren op basis van de sterktes die bij het regionale bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijk middenveld aanwezig zijn, stimuleert gerichte investeringen en bevordert innovatie. Nederland wil daarom deze methode voortzetten en samenwerking tussen Europese regio's op basis van gedeelde investeringsprioriteiten verder stimuleren.

Een andere vernieuwing in de huidige periode waren het vervullen van ex-ante conditionaliteiten, zo constateren de leden van de D66-fractie. Dit waren voorwaarden waaraan voldoen moest worden voordat er geïnvesteerd kon worden met middelen uit de ESI- fondsen. De leden van de D66-fractie vinden het van belang dat deze ex-ante conditionaliteiten blijven bestaan en in geen geval als papieren verplichting worden beschouwd. Hoe bekijkt de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat dit? Is zij bereid zich hiervoor in te zetten?

Het gebruik van ex ante conditionaliteiten past goed bij de wens van het kabinet voor een meer prestatiegericht MFK. De huidige ex ante conditionaliteiten zijn echter niet altijd in alle gevallen even relevant en proportioneel. Het kabinet is dan ook voorstander van een vermindering van het aantal ex ante conditionaliteiten, waardoor lidstaten uitsluitend aan zeer relevante ex ante conditionaliteiten moeten voldoen, mede gekoppeld aan hun hervormingsprioriteiten vanuit het Europees Semester.

De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat stelt tevens in haar geannoteerde agenda van deze RAZ dat het kabinet de Europese Commissie heeft opgeroepen om een mogelijke koppeling van EU-fondsen, waaronder de ESI fondsen, met migratie en de naleving van rechtsstatelijkheidsbeginselen te onderzoeken. De leden van de D66-fractie verwelkomen in principe deze oproep: aan de fundamentele Europese waarden als vrijheid, rechtsstaat en respect voor minderheden mag niet worden getornd. Kan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat uiteenzetten hoe zij deze koppeling in de praktijk voor zich ziet? Hoe wordt hierbij voorkomen dat het maatschappelijk middenveld, dat zich juist vaak inzet voor deze waarden, geraakt wordt?

Handhaving van Europese rechtsstatelijkheidsbeginselen is een essentiële randvoorwaarde voor een goed investeringsklimaat. Zoals hierboven beschreven zijn belangrijke voorwaarden voor een koppeling tussen EU-financiering en eerbiediging van rechtsstatelijkheidsbeginselen transparantie, proportionaliteit en de juridische houdbaarheid. Bij een koppeling tussen EU-financiering en eerbiediging van rechtsstatelijkheidsbeginselen dienen ongewenste neveneffecten zoals door de Kamer beschreven voorkomen te worden. Om deze reden is het van het groot belang dat een dergelijk mechanisme zowel nauwkeurig als proportioneel is. Hier wijst de CIE ook op in haar recente mededeling van 14 februari jl.. Naast rechtsstatelijkheidsbeginselen zouden ook de opname en integratie van migratie sterker als koppeling in het nieuwe MFK gereflecteerd moeten worden.

De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat schrijft daarnaast in de geannoteerde agenda dat er ook een sterkere koppeling moeten worden gemaakt tussen de ontvangst van ESI-fondsen en de implementatie van structurele hervormingen in het kader van het Europees Semester, zo lezen de leden van de D66-fractie. Deze leden willen dat achterblijvende lidstaten gebruik maken van het SRSP (steunprogramma voor structurele hervormingen) en tempo maken met het doorvoeren van structurele hervormingen, zodat de hele Europese economie sterker staat op weg naar voorspoed en groei. Op dit moment zijn de ESI-fondsen al gekoppeld aan de regels uit het Stabiliteits- en groeipact en de CPR: via

macro-economische conditionaliteit. Op welke manier ziet de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat mogelijkheden deze koppeling te versterken?

Voor het kabinet staat voorop dat het primair de eigen verantwoordelijkheid van lidstaten is om de economische structuur en overheidsfinanciën op orde te brengen. Waar lidstaten ook middelen ontvangen uit de Europese begroting, met name de ESI-fondsen, is het kabinet voorstander van een koppeling, zodat lidstaten ook financieel worden geprikkeld om hervormingen te implementeren. Eventueel benodigde technische ondersteuning bij die implementatie vanuit het SRSP (steunprogramma voor structurele hervormingen) is hieraan aanvullend en heeft eveneens de steun van het kabinet.

De bestaande koppeling kan wat het kabinet betreft op verschillende manieren worden versterkt. Zo zou het aantal ex ante conditionaliteiten bij de start van de programmaperiode kunnen worden beperkt tot enkele landspecifieke conditionaliteiten die zijn gekoppeld aan hervormingsprioriteiten uit het Europees Semester. Voorts kunnen de koppelingen met het SGP en de Macro-economische Onevenwichtighedenprocedure (MEOP) beter worden ingebed in de jaarlijkse cyclus van het Europees Semester, zowel in de rapportage van de Commissie en lidstaten als in de Semester-besprekingen in de Raad. Daarbij moet ook meer gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid om programma's te herzien en zo beter aan te laten sluiten bij de geïdentificeerde landenspecifieke uitdagingen. Ook benadrukt het kabinet het belang van daadwerkelijke toepassing van alle reeds bestaande instrumenten in geval van het niet-naleven van het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) en de MEOP.

Daarnaast is het kabinet ook voorstander van de ontwikkeling van nieuwe vormen van koppelingen van de EU-begroting en economische hervormingen. Zo zouden uitkeringen aan lidstaten vanuit de EU-begroting, met name de ESI-fondsen, sterker kunnen worden gericht op en voorwaardelijk gemaakt aan de implementatie van landspecifieke aanbevelingen voor hervormingen zoals geïdentificeerd in het Europees Semester. In het kader van het post-2020 Meerjarig Financieel Kader (MFK) werkt de Commissie ook aan een voorstel gericht op structurele hervormingen, zoals omschreven in de mededeling van 6 december over nieuwe begrotingsinstrumenten. Zoals aangegeven in het BNC-fiche over deze mededeling verwelkomt het kabinet dit voornemen van de Commissie en ziet het kabinet de uitwerking van dit voorstel met belangstelling tegemoet. De Europese Commissie komt naar verwachting eind mei met concrete voorstellen voor een koppeling tussen structurele hervormingen en de EU-begroting, als onderdeel van het pakket Commissievoorstellen in het kader van het post-2020 MFK. Het kabinet wil alle voorstellen die de Commissie in mei 2018 presenteert integraal kunnen beoordelen. Daarbij geldt dat het kabinet inzet op een gemoderniseerd, toekomstgericht en financieel houdbaar MFK.

Op dit moment kunnen Europese fondsen gedeeltelijk of geheel worden opgeschort als blijkt dan een lidstaat geen "correctieve, effectieve acties" onderneemt in het kader van het Europees Semester, zo weten de leden van de D66-fractie. Deze leden zouden graag verduidelijkt zien wat "effectieve acties" inhoudt, om deze regels beter te handhaven. Wil de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat zich daarvoor inzetten?

De bedoelde mogelijkheid voor opschorting van ESI-fondsen is verbonden aan de Buitensporig Tekort Procedure en de Buitensporige Onevenwichtigheden Procedure in de correctieve arm van het SGP respectievelijk de Macro-economische Onevenwichtigheden Procedure (MEOP). De koppeling is terug te vinden in artikel 23 lid 9 van Verordening (EU) nr. 1303/2013 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake de ESI-fondsen (CPR).

De mogelijkheid van opschorting is pas aan de orde wanneer de procedure binnen de correctieve arm van het SGP of de MEOP door de Raad op voorstel van de Europese Commissie wordt geopend. Het SGP en artikel 126 VWEU respectievelijk de MEOP-verordening definiëren daarvoor de voorwaarden. Indien een correctieve procedure in gang wordt gezet, ontvangt de betreffende lidstaat van de Raad op voorstel van de Commissie aanbevelingen die zien op het corrigeren van het buitensporig tekort of de buitensporige onevenwichtigheden. Vervolgens beoordeelt de Raad op advies van de Commissie of de lidstaat in reactie op deze aanbevelingen inderdaad "effectieve correctieve actie" heeft ondernomen. Dit betreft een kwalitatieve beoordeling in hoeverre de actie van de lidstaat voldoende is om binnen de gestelde termijn het buitensporige tekort of de buitensporige onevenwichtigheden weg te nemen.

Het kabinet zet zich bij de toepassing van zowel het SGP als de MEOP in voor het volledig toepassen van het beschikbaar instrumentarium, inclusief waar nodig en gepast de beschikbare sanctie-opties, en spoort de Commissie in het kader van het Semester daartoe ook regelmatig aan[1].

Misbruik met EU-fondsen
Tot slot hebben de leden van de D66-fractie nog een vraag over misbruik met EU-fondsen. Recentelijk waren er enkele voorbeelden in het nieuws waar hiervan sprake was.(2) Deze leden zijn van mening dat het essentieel is dat Europees geld zijn doelen bereikt. Daarnaast ondermijnt dit misbruik het vertrouwen in onze Unie. Vanzelfsprekend moet dit misbruik dus ook te allen tijde voorkomen worden. Waar zet de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat op in, naast toetreding tot het Europees OM, om dit misbruik te voorkomen?

Het kabinet deelt de opvatting dat elke vorm van misbruik van Europees geld voorkomen dient te worden. Nederland doet al jaren concrete voorstellen in relevante EU-trajecten om de rechtmatigheid van besteding van EU-fondsen te verbeteren en zal dit blijven doen, ook in het licht van het nieuwe Meerjarig Financieel Kader. Nederland heeft ook verschillende voorstellen gedaan bij de Commissie voor een meer gedifferentieerd, risico-gebaseerd controlemechanisme voor besteding van ESI-fondsen onder het nieuwe MFK, alsmede het concrete voorstel om de rechtmatigheid van besteding van EU-fondsen te verbeteren door het publiek maken van de jaarlijkse auditrapporten (annual control reports) van de nationale instanties die EU fondsen beheren.

Openbare raadpleging over EU-financiering op het gebied van cohesie
Van 10 januari 2018 tot en met 9 maart 2018 was het mogelijk om mee te doen aan de openbare raadpleging over EU-financiering op het gebied van cohesie, zo constateren de leden van de VVD-fractie. Op 8 februari 2018 hebben de leden van de commissie Europese Zaken in de Tweede Kamer de minister van Buitenlandse Zaken verzocht om de concept-kabinetsreactie op de openbare raadpleging inzake EU-financiering van cohesiebeleid aan de Kamer te sturen voordat de definitieve versie aan de Europese Commissie wordt verzonden (2018Z01783/2018D04541). De leden van de VVD-fractie zijn benieuwd waarom er na ongeveer één maand sinds het sluiten van de openbare raadpleging er nog geen brief naar de Kamer is gestuurd. Kan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat bij het ministerie van Buitenlandse Zaken nagaan of het mogelijk is deze concept-kabinetsreactie

[1] Zie bijvoorbeeld http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6680-2018-INIT/en/pdf
[2] Zie bijvoorbeeld: https://www.trouw.nl/democratie/familie-van-hongaarse-premier-orban-profiteerde-van-miljoenen-aan-eu-geld~a476507d/

mee te sturen met de beantwoording van dit schriftelijk overleg, zo vragen de leden van de VVD-fractie?

U bent inmiddels over de kabinetsreactie op de openbare raadpleging voor EFRO geïnformeerd met het Kwartaaloverzicht Europese Consultaties.

Communicatie over het cohesiebeleid
Vorig jaar heeft de Europese Commissie een communicatiestrategie gepresenteerd aangaande de cohesiefondsen, zo lezen de leden van de CDA-fractie in de geannoteerde agenda. Het kabinet heeft hiervoor op project- en programmaniveau verschillende initiatieven genomen. De leden van de CDA- fractie vragen de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat hoe het nut en de resultaten van de Europese cohesiefondsen bij een groter publiek zichtbaar kunnen worden gemaakt?

In de huidige programmaperiode is veel aandacht voor de verspreiding van projectresultaten. Dit gebeurt via de communicatiekanalen van de operationele programma's zelf. Daarnaast wordt in de communicatie richting het brede publiek steeds meer samen opgetrokken door de landsdelige EFRO-programma's, INTERREG-programma's, het Europees Sociaal Fonds, het Visserijfonds, het Plattelands Ontwikkelingsprogramma, het ministerie van EZK en de vertegenwoordiging van de EC in Nederland. Via de website europaomdehoek.nl willen zij gezamenlijk een doorlopende campagne creëren waarin voortdurend aandacht wordt besteed aan de resultaten van Europese investeringen in Nederland. Daaraan worden ook andere campagnes zoals de EUInvest-campagne van de Europese Commissie gelinkt. Verder worden nieuwe samenwerkingen aangegaan met als doel een breder publiek te bereiken en een eenduidiger boodschap te brengen. Zo worden de jaarlijkse Europaomdehoek Kijkdagen in 2018 niet als apart event georganiseerd maar geïntegreerd in het veel beter bekende Weekend van de Wetenschap.